

Opetusministeriölle

Lausunto asiakirjasta Tekijänoikeuden suuntaviivoja, OpM:n työryhmämuistioita 2007:18.

Teatteri- ja Mediatyöntekijät nostaa kannanotossaan esiin vain muutaman tärkeän kysymyksen vastauksena muistion alussa olevaan filosofiaan. Eräin kohdin olemme myös viitanneet suluissa olevin numeroin ao. kysymyksiin.

Tekijänoikeutta halutaan suojata sitä vahvemmin, mitä enemmän sen tulokset ovat kaupallisesti hyödynnettävissä. Erilaiset tekniikat liikkuvan kuvan välittämiseksi ovat kehittyneet ja uusia markkinoita on syntynyt. Kun pääomarakenteet ovat olleet kehittymättömät, on sitä ahnaammin yritetty hyödyntää tekijänoikeuksia, myydä massaa ja maksaa tekijälle mahdollisimman vähän. Olemme toivottavasti murrosvaiheessa, mutta tässä vaiheessa ainakin tekijät kokevat tulleeensa riistetyksi ja esimerkiksi taiteen keskustoimikunnan tutkimusten mukaan taitelijoiden ansiot ovat kehittyneet heikosti (Kaija Rensujeff: Taitelijan asema, taiteen keskustoimikunnan julkaisuja 27). Tekijänoikeusjärjestöjen kautta tuloutetut summat ovat keskimäärin hyvinkin pieniä. Ja samaan aikaan tekijänoikeustalouden merkitys yhteiskunnassa on kasvanut merkittävästi. Tekijälle eivät hyödyt ohjaudu.

Mieltämme askarruttaa ennen kaikkea ongelma, miten tekijän parempi suoja toteutetaan, mikäli sitä halutaan toteuttaa.

Muistiossa arvioidaan, että tekijällä on hyvä neuvotteluasema. Periaatteessa tasaveroinen neuvotteluasema ei kuitenkaan toteudu. Yksittäinen tekijä on aina tuottajaa/kustantajaa heikompi osapuoli (8). Lainsäädännössä tulisi aikaisempaa paremmin läpi linjan ottaa huomioon tämä epäsuhtan tasoittaminen.

Yksi hyvä keino on sopimuslisenssijärjestelmä. Kun lukuisia tekijöitä edustavalle taholle annetaan oikeus tehdä sopimuksia tekijöiden puolesta, on sopimustasapaino parempi. (10, 48)

Saksassa on lainsäädäntöä, jolla tekijälle kohtuuttomia sopimusehtoja voidaan jälkikäteen kohtuullistaa. Myös Suomessa pitäisi säätää vastaava kohtuullistamismahdollisuus. Tällaista tarvitaan esimerkiksi niissä tapauksissa, jossa tekijä painostetaan luovuttamaan oma korvausosuutensa esimerkiksi sellaisesta toissijaiskäytöstä, johon tuottajalla on käyttöoikeudet ilman tällaista sopimustakin. Esimerkiksi opetusnauhoituksen osalta tällaista tapahtuu toistuvasti. (48).

TeMe

Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry
Meritullinkatu 33 A • 00170 Helsinki
(09) 25 11 2140 • teme@teme.fi • www.teme.fi

Muistiossa mainitaan myös asenneilmasto, meidän mielestämme se on hämmästyttävän tekijävihamielinen. Sen parantamiseksi opetusministeriön tulisi kartoittaa keinovalikoimansa. Näitä voivat olla koulutus- ja keskustelutilaisuudet ja mahdollisesti suositukset sopimuskäytännöiksi. Lisäksi tukipolitiikalla voidaan ohjata hyvien käytäntöjen suuntaan.

Tekijänoikeuslainsäädäntöön ei tule tuoda uusia siirto-olettamia tekijän vahingoksi vaan maahan tulee saada toimivat ja tasapainoiset sopimuskäytännöt. Jo aikaisemmassa valmistelussa torjutut elokuvaamisoikeutta koskevan luovutusolettaman laajennus (49) tai työsuhdetekijänoikeus (11) kummittelevat edelleen mukana, vastustamme näitä edelleenkin yhtä jyrkästi.

Must carry säännöstö sen sijaan tulee saattaa uuteen tarkasteluun, emme ole täysin vakuuttuneita siitä, että säännöstö vastaa direktiivejä.

Helsingissä 30.5.2007

Teatteri- ja Mediatyöntekijät ry

Toimekseen saaneena

Raimo Söder
toiminnanjohtaja

